

PRED USTANOVITVIJO SLOVENSKE BANKE V TRSTU**Spet se je razbesnela nacionalistična blaznost****Pomislite na težke krivice, ki ste nam jih delali - Težka odgovornost tržaške Krščanske demokracije**

Vest, da je rimska vlada v smislu london-skega dogovora po skoro 3 letih izdala naposled dovoljenje, da si smejo Slovenci ustanoviti lastno banko v Trstu, je izzvala vihar ogorčenja v italijanski nacionalistični javnosti naših krajev.

Prvi, ki se je ustanovitvi slovenskega denarnega zavoda odločno uprl, je bil videmski dnevnik *Messaggero Veneto*, kateremu se je takoj priključil stari sovražnik Slovencev Alessijev tržaški *Il Piccolo*. Objavil je ime na in naslove ustanoviteljev banke ter pozval davkarijo, naj jih pri odmeri dohodnine le krepko pritisne.

**BARTOLI IN POSLANEC
COLOGNATTI**

Proti bodočemu slovenskemu zavodu so protestirale organizacije istrskih beguncev, stranka tukajšnjih misovcev in znano nacionalistično združenje *Lega Nazionale*.

Neofašistični poslanec Colognatti je naslovil celo na predsednika vlade Zolija vprašanje, ali je resnična »neverjetna« vest, da se bo osnovala v Trstu slovenska banka. O tej pravi, da bo zasledovala »samo zahrbtne politične namene«, zakaj njena ustanovitev je z gospodarskih vidikov popolnoma nepotrebna.

Novica — razlaga Colognatti Zoliju — je izzvala »med meščanstvom preplah in zgranzanje.« Prebivalstvo primerja namreč težke gospodarske razmere, v katerih mora živeti, z »neprestanimi političnimi in gospodarskimi ugodnostmi«, ki jih Italija daje Jugoslaviji in »tukajšnji slovenski manjšini.« Meščanstvo se je tega že »utrudilo.« Rim ravna tako »v prazni in neostvarljivi utvari.« da bo s tem nastalo nekako »italijansko-slovensko bratstvo.« ki je pa v naših krajih nemogoče. Italijani ne morejo namreč pozabiti, kako so jih tu »Slovani tlačili in zatirali.«

Colognatti je zahteval od ministrskega predsednika pisan odgovor.

zvezo v Trstu, v katero je bilo včlanjenih 140 zadrug. S tem je bil zadan smrtni udarec tudi hranilnicam in posojilnicam Slovencev, ki bivajo danes pod Italijo.

POLITIKA ROPA IN NASILJA

Od vsega, kar smo imeli v Trstu, sta ostala do zadnje vojne pri življenju le še dva zavoda: Tržaška hranilnica in posojilnica, ki so jo fašisti zatrli aprila 1941 ter izročili vse njeno premoženje *Cassi di Risparmio di Trieste*.

Ta znani italijanski zavod razpolaga še danes nemoteno z 29 hišami ali njih izkupički v mestu, predmestjih in na deželi in nihče ga ni še prisilil, da bi vsaj plačal katerosibodi odškodnino za krivično pridobljeno tuje premoženje.

Drugi denarni zavod, ki nam je ostal do vojne, je bila Trgovsko-obrtna zadruga. Dne 18. avgusta 1941 so fašisti tudi njo uničili, in sicer s tem, da so jo primorali, naj se spoji z *Banco popolare giuliano*, ki se je polastila njene imovine ter še danes uživa sadove tega nasilja.

Enako žalostno usodo kot v Trstu so doživeli Slovenci tudi v Gorici. Če se tam spreha-jaš po glavnih ulicah, vidiš vsepovsod poslopja, ki ti kličejo v spomin politiko ropa in tatvine iz dobe fašističnega barbarstva: tu vidiš na Korzu ponosno stavbo Zadrugne zveze, ki je danes v tuji posesti. Njej nasproti stoji nekdanja palača Centralne posojilnice, katero je zadela ista usoda. Nekaj korakov dalje vidiš ob Ljudskem vrtu največjo stavbo v mestu, nekdanji Trgovski dom, sedež našega gledališča in Trgovsko-obrtno zadrugo, ki so ga fašisti spremenili v sedež svoje stranke in kjer je danes nameščena *Lega Nazionale*. Če nadaljuješ pot do ulice *Carducci*, ti vsak Slovenec pokaže poslopje pod fašisti uničene Ljudske posojilnice, ki je seve tudi v tuji posesti.

Kamorkoli pogledaš, povsod spomeniki ropa, nasilja in tatvine!

**ANGLEŠKO-AMERIŠKI
»DEMOKRATI«**

Ko so po polomu fašizma zasedli naše kraje Angleži in Amerikanci, smo Slovenci upali, da nam bodo kot zastopniki zapadne demokracije popravili vsaj del gospodarske škode, ki nam jo je povzročil fašizem. Saj je šla škoda po tedanji vrednosti lire v milijarde! Najmanj, kar smo od njih pričakovali, je bilo, da prisilijo posestnike ukradene-ga premoženja, da ga vrnejo zakonitim lastnikom.

To smo smeli tembolj zahtevati, ker so zavezniki, brž ko so postavili nogo na ozemlje Nemčije in Avstrije, izdali zakon, po ka-

požre dano besedo, zagreši potemtakem izrazito *nemoralno dejanje*.

**SLAVNA PRETEKLOST
NAŠEGA DENARNIŠTVA**

Toda rimska vlada je ravnala pravilno ne le zato, ker je hotela spoštovati od Italije podpisano pogodbo, temveč je, ko je dovolila slovensko banko, popravila obenem eno najtežjih krivic, prizadejanih našemu narodu.

Vedeti je namreč treba, da Slovenci teh krajev niso na področju finančnega gospodarstva in zlasti zadrugništva nobeni novinci. Pred prvo svetovno vojno je naša zemlja bila prepletena z gosto mrežo hranilnic in posojilnic, ki so bile močnejše nego italijanske.

Tudi v Trstu samem je kapital slovenskih denarnih zavodov presegal kapital italijanskih.

Če ne verjamejo nam, naj verujejo svojemu *Ruggeru Fauru* — *Timeusu*, ki je l. 1914 napisal v knjigi *Trieste*, da velikih italijanskih denarnih zavodov v Trstu sploh ni: »Prava beda (una vera miseria) v primeri s sredstvi, s katerimi razpolagajo slovenske banke.«

Ko je prišla k nam Italija ter je zavladał fašizem, so pa ponosno zgradbo naših gospodarskih organizacij tako razdejali, da ni ostal kamen na kamnu.

Dne 18. jan. 1923 je vlada razpustila mogočno Zadrugno zvezo v Gorici, ki je štela 170 zadrug, leto zatem je razgnala Zadrugno

Tržaška Krščanska demokracija proti vladi

Proti ustanovitvi slovenskega denarnega zavoda v Trstu je poleg neofašističnega poslanca seveda tudi Gianni Bartoli. V *Piccolu* beremo, kako je v tej zadevi osebno posredoval v Rimu pri finančnem ministru *Andreottiju*.

Značilno za naše razmere je, da je vodstvo tukajšnje večinske stranke v tej točki *potegnilo z — Bartolijem!*

»V odgovornih krogih Kršč. demokracije,« čitamo spet v *Piccolu*, »sodijo, da je zaskrbljenost,« ki jo je vzbudila med prebivalstvom novica o slovenskem denarnem zavodu, »upravičena.«

Voditelji naših demokristjanov so se znašli torej v borbi proti Slovincem spet enkrat v *istih vrstah s fašisti*. Enako kot Colognatti nasprotujejo manjšinski politiki Rima v naših krajih. Razlika je le v tem, da spadajo fašisti k opoziciji, medtem ko so naši demokristjani sestavni del stranke, ki gospodari v državi, ter bi morali zategadelj *svojo lastno vlado podpirati, ne pa ji metati polen med noge*. Gospoda ima zares čudovite pojme o disciplini!

Razen tega mora vsak pošten človek priznati, da je rimska vlada ravnala prav, ko ni zatajila svojega podpisa na londonski pogodbi. S tem da je dovolila banko v Trstu, ni namreč storila nič drugega, kot da je izpolnila mednarodno obveznost, ki jo je proustvoljno l. 1954 vzela nase. Kar od nje fašisti in demokristjani sedaj zahtevajo, je, naj

NOVICE Z VSEGA SVETA

SESTALA STA SE HRUŠČEV IN TITO

Pretekli teden je padla kot bomba v mednarodno javnost novica, da sta se Hruščev in Tito sestala tajno v nekem neznanem kraju Romunije.

O čem sta državnik, obdana od najožjih sodelavcev, govorila, ne vemo, ali si lahko mislimo: prav gotovo o napadu, ki ga je Hruščev uperil v Pragi na Jugoslavijo, o pogodbi, po kateri bi morala Sovjetska Rusija dati Jugoslaviji posojilo in pomoč v vrednosti 250 milijonov dolarjev, a je ni izpolnila, predvsem pa o položaju, ki je nastal po odstranitvi Molotova in tovarišev. Po sestanku je bilo objavljeno poročilo precej splošne vsebine. Jugoslavija in Sovjetska zveza — je v njem rečeno — bosta prijateljsko sodelovali, vendar pod pogojem, da ostane vsaka država samostojna in neodvisna ter da se ne vtičuje v notranje zadeve zaveznika.

To je, kar se tiče *obeh držav*. Glede dveh *strank* je pa bilo sklenjeno, da se bosta, čeprav ju ločijo, kot vemo, precejšnje ideološke razlike, potrudili, da vladata med njima »bratsko sodelovanje.« Da bi se izognili javnim prepričanjem in napadom, bo vsaka stranka imenovala pri drugi posebno stalno predstavništvo, ki bo dajalo in prejelo vsa potrebna pojasnila in informacije. To naj bi bili nekateri strankini diplomati.

Kaj pravijo v Ameriki

S tem sta Hruščev in Tito sklenila premirje. Medsebojne javne polemike naj prenehajo, dokler Hruščev po zmagi nad stalinovci ne utrdi in ustali svoje oblasti. To je pomoč, ki jo proži Tito Hruščevu, in z njo so zadovoljni tudi v Ameriki.

V spročilu je še rečeno, da je potrebno »odstraniti ovire«, ki stoje še na potu popolnemu sporazumu med Sovjetsko Rusijo in Jugoslavijo.

V Ameriki pa seve ne manjkajo tudi ljudje, opominjajoči vlado, naj Titu ne zaupa, ker bi se utegnil vrniti v naročje Moskve ter s tem v njeno odvisnost.

Vladni krogi v Washingtonu so pa oprezni in se nikakor nočejo prenehati. »Trebalo bi počakati tedne in morda mesece,« je rekel višji uradnik v zunanjem ministrstvu, »preden spoznamo pravi smisel in pomen sestanka v Romuniji.«

HUD SPOR MED AVSTRIJO IN ITALIJO

Dogodki so se tako razvili, da je Južni Tirol danes najpomembnejše vprašanje avstrijske politike. Kdorkoli se v državi peča s politiko, govori o nemški manjšini v Italiji.

Ko je novi predsednik republike, socialni demokrat dr. Schaerf, obiskal 23. julija Innsbruck, je imel govor, v katerem je med drugim dejal: »Ne morem si kaj, da bi se v tem trenutku ne spomnil tistih, ki živijo onkraj meje kot državljani tuje dežele. Nihče nam ne more braniti, če jim zagotovimo, da nanje ne bomo pozabili.«

Nekaj časa zatem se je oglasil k besedi sam Gruber, sedanji avstrijski veleposlanik v Ameriki, ki je l. 1946 bil podpisal z De Gasperijem znani sporazum o zaščiti nemške manjšine. Vprašanje Južnega Tirola, je napisal, bi se moralo spraviti pred Združene

narode in zatem celo namignil, da naj bi se v skrajnem primeru *popravila meja* med Avstrijo in Italijo.

Te besede so seveda zbudile velik šum v Italiji. Rimska vlada je takoj zahtevala pojasnil na Dunaju.

Zunanji minister Figl je prve dni avgusta javno odgovoril v Salzburgu. Avstrija, je rekel, je vselej zahtevala od Italije le to, da izvrši sporazum Gruber-De Gasperi, in nič drugega.

Toliko časa bo dvigala svoj glas, dokler ne bo narodni manjšini zagotovljen obstoj. »Jaz mislim, da bi ravno Italiji moralo biti mnogo na tem, da zagotovi mir in red v tem osrednjem delu Evrope. Ne samo Južni Tirol in Avstrija, temveč vsa Evropa bi bila za tako ravnanje hvaležna Italiji.«

Za Južne Tirolce se je par dni zatem javno zavzel tudi sam avstrijski kanceler Raab.

Italijanska javnost se razburja

Spričo vsega tega je zunanji minister Pella predvčerajšnjim podal izjavo, v kateri najprej izraža zadovoljstvo, da Figl ni odobril Gruberjevih zahtev. Zatem pa trdi, da je »italijanska vlada že izpolnila in izpolnjuje

žajuc, ki ga zavzema kot voditelj komunistične vladavine, neodvisne od Kremlja.

KOROŠČI PROTESTIRAJO

Ves slovenski tisk v Avstriji je prejšnji teden odločno obsodil zakonski osnutek dunajske vlade o rabi slovenskega jezika na sodiščih. Po novih določbah bi se naši koroški bratje smeli posluževati materinega jezika le na 4 okrajnih sodiščih, medtem ko bi povsod drugod te pravice ne imeli. Osnutek je v kričnem nasprotju z določili 7. člena avstrijske mirovne pogodbe, ki predvideva enakopravnost Slovencev in Nemcev na sodiščih *use južne Koroške!*

HOČIMINH V JUGOSLAVIJI

Voditelj severnega Vietnama Hočiminh se nahaja na večdnevem obisku v Jugoslaviji. Dežela, katero predstavlja, je bila še pred nekaj leti francoska posest v Aziji, a se je po hudih partizanskih borbah osamosvojila. Toda pri tem se je zgodilo, da je Vietnam ostal razkosan na dvoje: na severni del, kateremu vladajo komunisti, in na južni, ki je v oblasti njihovih nasprotnikov.

Najvažnejše vprašanje je sedaj, kako združiti oba dela Vietnama v eno državo. Po sporazumu, ki so ga podpisale svoj čas v Ženevi velesile, naj bi se to zgodilo brez prelivanja krvi, to je z volitvami. Te bi se morale

OBVESTILO

KER BO SREDI AVGUSTA VSE NAŠE OSEBJE NA ENOTEDENSKEM DOPUSTU, BO PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA IZŠLA V ČETRTEK, 22. t. m.

Uredništvo

črko in duha« manjšinske pogodbe. Južni Tirol je pa v vsem ostalem čisto notranje vprašanje Italije.

Pellina izjava, da je na Južnem Tirolskem vse v najlepšem redu, bo seveda izzvala nov odpor v avstrijski javnosti.

Ravno tako je pa tudi razburjena italijanska. Časniki in tudi razni politični voditelji poudarjajo, da je to, kar se godi v Avstriji, običajno hujskanje mednarodnega javnega mnenja zoper Italijo. Dolžnost rimske vlade je zato, da razkinka Avstrijce in Južnotirolsko ljudsko stranko.

Neki rimski list celo predlaga, da bi bilo potrebno obrniti pozornost inozemske javnosti, s katero Avstrijci ravno računajo, na *ravnanje dunajske vlade s slovensko manjšino v lastni državi*.

Zares zanimivo bi bilo, če bi se italijanski tisk začel kar naenkrat zavzemati in boriti za narodne pravice koroških Slovencev!

FIGL NA JUŽNEM TIROLSKEM

Avstrijski zunanji minister Leopold Figl je v torek prispel z ženo in otroki na Južno Tirolsko. Pripeljal se je v Pustriško dolino, od koder je popoldne nadaljeval pot v dolino reke Isar.

DULLESOVO MIŠLJENJE

Ameriški zunanji minister Dulles je izjavil, da je po padcu Vjačeslava Molotova bilo pričakovati, da se bo Hruščev hotel sestati in razgovarjati s Titom. Vse pa kaže, da se Tito ne bo odpovedal »precej čvrstemu polo-

opraviti julija 1957, se pravi pretekli mesec. Pogodba pa ni bila izvedena.

Hočiminh je v Beogradu izjavil, da so tega krivi Amerikanci, in zato je Vietnam še zmerom razkosan.

Predsednika severnovietnamske republike so v Jugoslaviji sprejeli z velikimi častmi. Obiskal je tudi Zagreb ter se nato odpeljal preko Opatije na Brione, kjer je začel razgovore s Titom.

GAITSKELL PRIDE V JUGOSLAVIJO

Voditelj britanske Delavske stranke in bodoči ministrski predsednik Hugh Gaitskell je na londonski televiziji izjavil, da pojde na letne počitnice v Jugoslavijo, kjer se bo sestajal z maršalom Titom. Na povratku se bo ustavil tudi v Italiji.

OTROŠKA PARALIZA

Lani so v Združenih državah ugotovili 15.400 primerov poliomielitisa ali otroške ohromelosti. Letos se je število obolenj zmanjšalo na polovico.

3000 MORILCEV NA SVOBODI

V zadnjih 10 letih je bilo v Italiji izvršenih 10 tisoč in 257 umorov, od katerih jih je ostalo 3004 nepojasnjenih. Ker policija ni mogla odkriti morilcev, se svobodno in nezakonitno sprehajajo po državi.

Policija je sicer v odkrivanju zločinov precej napredovala in spravi vsako leto v ječo približno 100 morilcev, a ni še povsem uspešna. Najteže je na Sardiniji in Siciliji, kjer se ljudje boje ovaditi zločince, da bi se ti ne maščevali.

NOVICE

MARIBORSKA STOLNICA

Pred kratkim so v Mariboru začeli obnavljati stolno cerkev. Pokrajinski muzej je v ta namen nakazal okrog 7 milijonov dinarjev, s katerimi bodo popravili obzidje, temelje, ostrežje in portale. Stolnica je poleg tamkajšnjega gradu najstarejša in najpomembnejša kulturnozgodovinska stavba štajerske prestolnice.

UČITELJICE SO SE UPRLE

Na Irskem so izdali l. 1927 zakon, po katerem je učiteljicam prepovedano uporabljati lepotilna sredstva: ne smejo si barvati nohtov, obrvi, lic in tako dalje.

Ker je tako lepotičenje učenkam dovoljeno, so se učiteljice sedaj uprle in zahtevajo, naj se zakon ukine.

PRIDNI DEBELINKO

Aleksander Djordjević, 8-letni učenec iz Sikol v Srbiji, se je uvrstil med najtežje dečke na svetu. Ko je bil eno leto star, je imel že 30 kg, danes jih tehtja že 100, čeprav ni nikak požeruh. V šoli sodi pa naš debelinko med najboljše in najbolj marljive učence.

NOVE AMERIŠKE HIŠE

Na razstavi v kalifornijskem mestu Anaheim so pokazali hišo iz plastičnih snovi. Ima pet sob s stenami, ki se dajo poljubno premakniti. Zanimivo je tudi, da se ob pritisku na gumb razširi po hiši poljubni vonj: po borovem gozdu, po vrticah, po morski vodi in tako dalje. Nova vrsta hiš si bo, kakor pravijo, kmalu osvojila trg.

V Chicagu je pa zadnja moda, da so začeli zidati hiše iz aluminija in stekla.

KAKO JE PRIŠLO DO POROKE

Na avtobusni postaji v angleškem mestu Sheffieldu je Robert Bell hotel pogledati na zapestno uro. Ker je imel roko pokrito s površnikom, je zamahnil z njo visoko v zrak, a pri tem počil s pestjo v lice zraven njega stoječe dekle. Uradnica Betty mu je nezavestna omahnila v naročje in mesec dni zatem sta se — poročila.

Da se fant in dekle na tak način spoznata, se ne pripeti vsak dan.

NAJBOLJ ZDRAVI LJUDJE

Najbolj zdravo ljudstvo na svetu so Hunzi, ki žive v visokih planinah severne Indije. V splošnem jedo malo mesa; njihova glavna hrana so povrtnine, kruh, sveže ali posušene marelice. Mnogo naših nevščernih boleznih sploh ne poznajo.

Povečini so visoki, zelo krepki in presenetljivo vztrajni. Zato jih najemajo zelo radi kot nosače pri znanstvenih odpravah v visoka gorovja. Čeprav je podnebje zelo ostro, hodijo do pasu goli in bosonogi. Hunzi so skoraj vsi tesarji.

NAGRADA ZA MOLK

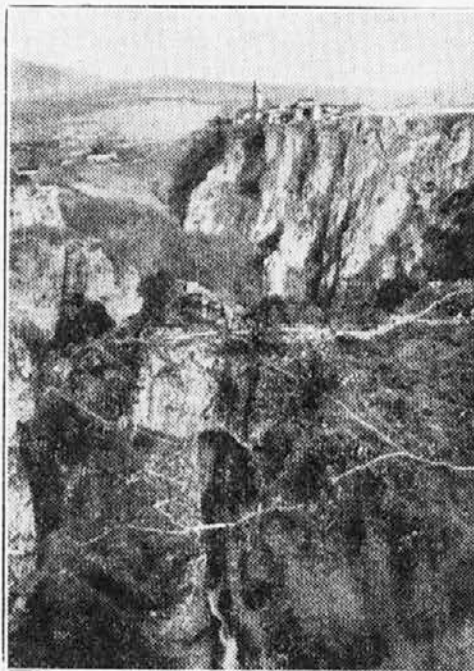
V Londonu je umrl bogat tovarnar, ki je zapustil v oporoki svojemu brivcu lepo vsoto 20 tisoč funtov, to je približno 3 milijone in 300 tisoč lir. Nagraditi ga je hotel, ker ga je 18 let vsak dan bril, ne da bi ga bil niti enkrat urezal, posebno pa zastran tega, ker je med britjem vedno — molčal.

ZLATE NOGAVICE

Usmerjevalci ženske mode so po velemitih že začeli kazati jesenske in zimske novosti. Na eni zadnjih razstav v Parizu so dali na ogled bodoče ženske nogavice, ki niso več iz najlona, ampak iz posebne tkanine, preprežene z zlatimi nitkami. Temu primereno so seveda tudi — cene.

METER OSVAJA SVET

Poveljništvo ameriške vojske bo v kratkem uvedlo v svojo upravo metrski sistem, to se pravi, da bodo merili predmete in da-

Skocjan na Notranjskem

ljave, kakor mi in ostali svet, po metrih in kilometrih in ne več po yardih, čevljih, miljah in sličnih starinskih merah, s katerimi mi zelo težko računamo. Čas bi bil, da bi tako naredili tudi v Veliki Britaniji, človeštvo bi s tem bilo vsaj v merjenju složno in edino.

VRAČAMO SE V SREDNJI VEK

Sodobni vojaki bodo, kakor se zdi, postali s časom podobni srednjeveškim vitezom v oklepih. Že sedaj nosijo železne čelade, Amerikanci izdelujejo pa še posebne oklepe, ki naj bi varovali vojake pred krogli. Oblekli naj bi si jih med srajco in uniformo. Iz kakšne snovi so, ne vemo, a so vsekakor prožni in lahki.

Tako skrbi Amerika za življenje svojih vojščakov. Če se bo stvar obnesla, bodo enake oklepe gotovo vpeljali po ostalem svetu.

POGUBEN SMEH

V Rimu se je primeril silno nenavaden dogodek. Med neko sodno obravnavo je pričal s svojimi neumnimi izjavami tako razburila sodnika, da jo je nehote polil s črnolom. Branilec se je zdel prizor nadvse smešen in izhruhljal je v krčevit in nezadržljiv smeh, dokler ni dobil naenkrat srčnega napada, da so ga morali prepeljati v bolnišnico ter odložiti razpravo.

PRODAJA OBRTRNIC

Na županstvu v Rimu so zasačili 18 uradnikov, ki so prodajali obrtna dovoljenja po 300.000 lir eno. Poštenjakoviči so imeli v mestni hiši kar posebno pisarno, kjer so sprejemali stranke, sestavljali prošnje in zadrževali, da bodo že v nekaj dneh ugodno rešene.

Spet se je razbesnela nacionalistična blaznost

(Nadaljevanje s 1. strani)

terem je bilo treba vrniti žrtvam nacizma vse imetje, ki jim ga je ugrabil Hitler. Zadoستovalo je dokazati, da si svoje podjetje ali drugo premoženje moral odstopiti pod političnim pritiskom nacizma, pa si imel pravico, da ti ga vrnejo. Nič ni pomagalo, da si kupoprodajno pogodbo podpisal pred notarjem ali sodnikom. Zakon, ki so ga zavezniki izdali, se je imenoval »Odredba o vrnitvi uropanih premoženjskih predmetov.«

Ko so zavezniki prišli v Trst, so sličen zakonski ukrep objavili v korist Židom, ne pa obenem v korist Slovincem! Vse gospodarske krivice, prizadete našemu narodu na Gorškem in Tržaškem so ostale torej neporavnane.

NEZASLIŠANA PREDRZNOST

Brž ko so Slovenci spoznali, kakšna je zanje zapadna demokracija v praksi, so postali skromnejši. V Trstu so zahtevali od zaveznikov samo to, da bi smeli v mestu ustanoviti iz lastnih sredstev in za svoje potrebe svojo banko.

Toda v veliko začudenje slovenske javnosti so zavezniki to prošnjo odbili. Kar je v sleherni demokratični deželi sama po sebi umljiva stvar, je bilo na Tržaškem neizvedljivo. Zakaj? Zavoljo tega, ker so tu še bili v veljavi Mussolinijevi zakoni, po katerih samo Banca d'Italia lahko odloči, ali je kje potrebno ustanoviti nov denarni zavod.

Zavezniki niso imeli poguma, da ta fašistovski zakonski predpis prekličejo. Bili so tedaj že pod vsemogočnim vplivom laških, protislovensko usmerjenih nacionalistov.

Pekoča zgodovinska sramota je in ostane, da se je šele Jugoslavija v londonskem sporazumu morala z vso močjo založiti, da so dobili tržaški Slovenci človeško samo po sebi umljivo pravico do lastnega denarnega zavoda in s tem do gospodarske samostojnosti v Trstu.

Sedaj, ko so to osnovno človeško pravico dosegli, je pa pravi lom v vrstah italijanskih nacionalistov. Upajo si celo groziti rimski vladi, češ naj pazi, kaj dela, ker da je potrpežljivost tržaškega prebivalstva že pri kraju!

In to pišejo ljudje, kot je recimo gospodar Piccola Rino Alessi, ki je v svojem listu stalno zagovarjal tudi najpodlejšje ukrepe fašizma zoper naš narod. Namesto da bi se skrnil v mišjo luknjo, še vedno odpira svoja predrzna fašistovska usta.

Za nas katoličane je pa naravnost porazno, da se je tej gonji zoper slovensko ljudstvo pridružila tudi tukajšnja Kršč. demokracija. Take šoviniste bi morali poslati v umobolnico k Sv. Ivanu, da zdravniki ugotove, ali so še pri čisti pameti.

To smo napisali, četudi Slov. kršč. soc. zveza kot taka nima nobene zveze z novo slovensko banko v Trstu. Storili smo to kot Slovenci in pravicoljubni ljudje, katerim se iz dna duše upira sleherni socialna in narodna krivica.

Dopisi s Tržaškega

ŽAVLJE

Italijanski listi poročajo, da bo v najkrajšem času šla na dražbo gradnja nove tobačne tovarne v žaveljskem industrijskem pristanišču. Zatrjujejo obenem, da se bodo gradbena dela pričela še pred koncem leta. Novo industrijsko podjetje bo stalo okrog 4 milijarde lir, od katerih bodo 2 milijardi in pol potrošili za stroje. Tovarno bodo sezidali ob plovnem prekopu, od koder vodijo vse pomorske in kopne prometne zveze.

Žaveljsko industrijsko pristanišče, katerega rojstvo so nardkovale tudi določene politične koristi, ni, kakor znano, doslej bogzna kako prospevalo. Mnogo podjetij je propadlo, tako da so se tržaški gospodarstveniki že spraševali, ali ima smisla zabijati v tamkajšnje naprave toliko javnega denarja. K sreči sedaj kaže, da bodo v tem važnem središču zrastle tovarne in podjetja, ki bodo imela zdrave gospodarske temelje. Kakor smo že poročali, nameravajo tu sezidati tudi nove tekstilne tovarne, za katere bodo potrošili 5 milijard lir.

ZGONIK

Danes lahko poročamo, da je tehnični urad v Trstu končno odobril načrt nove šole v Zgoniku ter da bo njeno gradnjo dal v nekaj dneh na dražbo. Šolsko poslopje bo torej dozidano šele prihodnje leto in zato se bo jeseni pouk pričel še v stari šoli. Naj še enkrat poudarimo, da je ta stavba za našo občino bistvene važnosti, ker upamo, da bodo v njej otvorili kmetijsko šolo, ki jo naše gospodarstvo krvavo potrebuje.

Občinska uprava je zadnje dni oddala na dražbi dela na cesti iz Repniča v Briščičke. Na nekaterih mestih bodo ceste asfaltirali, v glavnem pa razširili nekatere ovinke. Oblastva pa so prav tako te dni odobrila važna popravljalna dela na poti iz Zgonika v Salež. V kratkem bodo tudi za to razpisali dražbo.

ŠTIVAN

Gradnja tovarne papirja v Štivanu naglo napreduje. Te dni so zaključili polaganje ogromnih železobetonskih temeljev, tako da se v kratkem lahko prične zidarska dela. Gradbeno podjetje bo sprejelo nadaljnjih 60 delavcev in upamo, da bodo našli tu zaposlitev predvsem domačini.

Zvedeli smo tudi, da bi uprava tovarne rada kupila del stare ceste iz Štivana do porušene mostu čez Timavo. Gre za okrog 10 tisoč kv. metrov zemljišča, ki razpolavlja posestvo tovarne. O tem vprašanju bo v kratkem razpravljala devinsko-nabrežinski občinski svet, ker je zemlja last občine. Ta bo najbrž zemljišče odstopila, a ima obenem lepo priliko, da od uprave papirnice zahteva učinkovita jamstva, da bodo pri bodočem delu zaposleni predvsem prebivalci naše občine.

V naši vasi se že dalj časa dogaja nekaj, kar je treba vsekakor obsoditi. Nezaslišano je namreč, da iz poslopja, ki je last Acegata, vodijo odtočne cevi kar na cesto. Po njih se pretaka smrdljiva umazanija, kar zna posebno poleti škoditi tudi zdravju. Acegat naj poskrbi, da se to sramotno stanje čimprej odpravi.

REPENTABOR

Vremenski zavod v Trstu bo na slikovitem tgu pred repentaborsko župno cerkvijo pri-

hodnji mesec otvoril novo postajo, ki bo znamenovala vse podatke, potrebne za predvidevanje vremena. Postaja bo opremljena z napravami za merjenje temperature zraka, zemlje, vlage in hitrosti vetrov. Neki domačin si bo trikrat dnevno zabeležil podatke ter jih redno sporočal zavodu v Trst.

KOLONKOVEC

Na Kolonkovcu je bilo pred časom sezidanih 253 stanovanj, ki še vedno čakajo, da jih kdo zasede. Medtem ko vsi trdijo, da vlada v Trstu huda stanovanjska stiska, je vendarle čudno, da je lepo število stanovanj dalj časa prazno. Pravijo, da so tega kriva oblastva, ker niso pravočasno odobrila zunanjih del, kot so gradnja novih cest, električna in plinska napeljava itd. Hiše je zgradil IACP in se bodo vanje vselile predvsem družine, izgnane iz zasebnih stanovanj.

SMRT V GLINŠČICI

Stene slikovite in divje Glinščice, kjer se tržaški planinci vezbajo v plezanju, so prejšnjo nedeljo povzročile smrt 27-letnega Alda Giorginija iz Trsta. Mladenec se je s prijateljem povzpел na nevarno steno in iz doslej nepojasnjenih vzrokov nenadoma

zdrknil v prepad. Ostal je na mestu mrtev. Njegova smrt je toliko bolj zagonetna, ker je ponesrečenec bil odličan planinec ter učitelj plezanja.

SPET STAVKAJO

Uslužbenci vseh tržaških bolnišnic so v torek stopili v 24-urno stavko. Prefektura ni namreč doslej odobrila sklepa pokrajinskega in občinskega sveta o poenotenju plač osebju, čeprav je od tedaj poteklo že nad pol leta. Ta je že druga stavka, ki so jo zaradi zavlačevanja prefektore proglasili uslužbenci.

Istega dne so proglasili enourno stavko tudi delavci v ladjedelnicah in Tržaškem arzenalu. S tem so ponovno dokazali, da povsem soglašajo s tukajšnjimi kovinarji, ki se že dalj časa bore, da bi jim delodajalci priznali iste plače, kot jih prejemale njihovi tovariši v Genovi.

OBMEJNI PROMET

V mesecu juliju so na Tržaškem zabeležili 31.854 prehodov s prepustnicami. Na naše ozemlje je prišlo 15.613 Jugoslovanov, v sosedno državo pa je odšlo 16.238 italijanskih državljanov. Dnevno je torej prekoračilo mejo nad tisoč oseb.

KOLIKO AVTOMOBILOV JE V TRSTU

V Trstu je, kakor poročajo, letos 13.641 avtomobilov, in sicer 2.089 več kot konec 1956. leta. Vseh motornih vozil pa je 33.699.

Bartolijev odbor je padel!

Ko je pred približno dvema mesecema Gianni Bartoli bil s pomočjo fašistovskih glasov ponovno izvoljen za župana, smo napisali, da se s tem ni še zaključila kriza mestnega sveta. Dodali smo, da bo Bartoli nalletel na velike težave, šele ko začnejo svetovalci razpravo o občinskem proračunu. In v petek se je naša napoved uresničila!

Proračun, ki ga je predlagal upravni odbor, je bil zavrnen. Zanj je namreč glasovalo le 22 svetovalcev: 20 demokristjanov, 1 liberalcev in 1 monarhist, proti pa 21 svetovalcev, med njimi tudi dr. Agneletto; ostali so se glasovanja vzdržali. Dogodek bo prav gotovo imel globoke posledice v političnem življenju Trsta.

Potek seje

Na seji je najprej govoril komunist Sajovic, ki je seveda spretno izkoristil nedavni napad, ki ga je na Bartolija uperil prof. Romano, hivišji tajnik tu vladajoče Kršč. demokracije. Tudi Sajovic je v imenu svoje stranke zahteval, naj občinski svet izčrpno razpravlja o poslovanju oddelka, ki ga vodi Bartoli.

Ta je seveda zahtevo zavrnil, češ da mestni svet nima pravice razpravljati o vprašanjih, ki izrečno ne sodijo v občinski proračun. Župana je pri tem podprl misovski voditelj Morelli in s tem nehoti zanetil ogenj, ki je zrušil Bartolijevo vladavino.

Da bi se uredilo poslovanje slovitega Bartolijevega oddelka, so komunisti, fašisti in republikanci vložili vsak svojo resolucijo. Ko je bila komunistična odbita, se je vzdignil misovec Morelli in zahteval takojšnjo razpravo o poslovanju Bartolijevega oddelka. Mož je slutil, da se mnogi demokristjani sami v tem vprašanju bistveno razlikujejo od Bartolija in da so celo pripravljeni ga pustiti na cedilu. In tedaj je zares vstal vo-

ditelj demokrščanske skupine Stopper in poudaril, da njegova stranka ni voljna se za vsako ceno boriti, da bi se Bartoli ohranil na oblasti. Ta izjava je fašiste tako razkačila, da so zapustili sejno dvorano.

Njihova resolucija je bila zatem zavrjena, čeprav so zanj glasovali župan in nekateri njegovi tovariši. Sprejeta je bila zahteva, naj se imenuje posebna komisija, ki bo proučila poslovanje Bartolijevega posebnega oddelka ter predlagala, kako naj se vprašanje konkretno uredi.

Bartoli je seveda zagovarjal svoje delo ter tu pa tam poškilil proti vhodu v dvorano z upanjem, da se vrnejo misovci ter glasujejo za njegov proračun. Ker se miso prikazali, je bila njegova usoda seve zapečatená.

Kaj sedaj?

Občinski svet je torej zavrnil proračun. Sedaj je možno, da prefektura imenuje komisarja, ki bo namesto svetovalcev odobril proračun, ne da bi bilo treba mestni svet razpustiti. Zdi se pa, da se to ne bo zgodilo. V tem primeru bi morali župan in odborniki odstopiti. To je seveda stvar demokrščanske stranke, katere vodstvo se bo sestalo jutri. Kmalu bomo torej vedeli, ali bodo novi strankini voditelji imeli toliko poguma, da ukazejo Bartoliju, naj zapusti županski stolček. Nobena tajnost namreč ni, da je Bartoli eden glavnih krivcev, da sta v zadnjih 4 mesecih izbruhnili dve krizi v mestnem svetu, ki sta povzročili znatno škodo tržaški občini.

Še preden se je sestalo vodstvo stranke, je županstvo sporočilo, da so v sredo zvečer vsi občinski odborniki odstopili. Župana so pozvali, naj čimprej skliče sejo mestnega sveta, ki naj razpravlja o novem položaju. Samo Bartoli se torej še krčevito drži svojega stolčka!

— Dopisi iz Goriške —

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na zadnji poletni seji občinskega sveta so najprej soglasno odobrili novi cenik reklamnih lepakov, ki je bil na predlog odbornika Gallarottija občutno povišan. V veljavo stopi 1. januarja 1958.

Daljša razprava je nastala zaradi novega pravilnika o uporabljanju občinskih trgov. Tu so prišli do besede zlasti odvetniki dr. Sfiligoj, dr. Culot, dr. Pedroni in komunistični svetovalec Battello, ker je bilo treba sprejeti kar 34 novih členov. Kljub temu pa je v glavnem ostala v veljavi stara pristojbina, čeprav bo občina imela en milijon več dohodkov.

Svetovalci so nato izvolili za preglednika obračunov občinskih podjetij za leto 1956 demokristjana Moiseja, namesto De Simoneja, ki je medtem postal odbornik. Za preglednike letošnjih obračunov so pa bili izvoljeni svetovalci Moise, grof Attens in komunist Batti.

Na koncu se je odbornik Poterzio v imenu občinskega sveta zahvalil ministru za finance Andreottiju in senatorju dr. Bertoni, ki sta poskrbela, da so oblastva nepričakovano hitro podaljšala zakon o prosti coni.

Upravni odbor je v sredo preteklega tedna sklenil, da se poviša za eno nadstropje stavba, v kateri sedaj posluje občinski ekonomat. V tem posloplju bodo tudi razni uradi, še vedno raztreseni po mestu, in dvorana za seje občinskega sveta.

IZ ŠTANDREŽA

Prejšnji teden se je v Štandrežu razširila vest, da so oblastva pristala na ustanovitev dveh novih poštних uradov v Gorici. Občinski odbor je sklenil, da se najprej ustanovi nov urad v Štandrežu in nato še v Stražicah. Ta vest je zelo razveselila vse Štandrežce in upamo, da se bo čimprej uresničila, saj je potreba po poštne uradu pri nas zares občutna.

Do 15. avgusta morajo posestniki, ki namestavajo 1. 1958 sekati drva v Jugoslaviji, napraviti prošnjo. Za to naj se obrnejo na društvo neposrednih obdelovalcev zemlje.

To društvo priredi 24. in 25. avgusta tudi izlet v Dolomite. Kdor se ga želi udeležiti, naj se javi pri društvenem odboru. Cena vožnje znaša 1500 lir.

IZ DOBERDOBA

Ves Doberdob je predpreteklo nedeljo močno presunila vest, da se je smrtno ponesrečil 24-letni domačin Aldo Gergolet. Mladenič se je vračal s Poljan proti domu in se s svojo »vespo« zaletel v domačina Josipa Frandoliča, ki se je s kolesom vozil v isti smeri. Gergolet ga verjetno ni niti opazil in zato je bila nesreča neizogibna. Pri padcu je mladenič zadel s tako silo ob kamen, da si je prebil lobanjo. Kolesar je pa, hvala Bogu, odnesel le lažje poškodbe. Gergoletu so sicer nemudoma odpeljali v tržiško bolnico, a je žal kmalu podlegel težki rani. Pokopali smo ga v torek preteklega tedna. Pogreba so se udeležili mnogi vaščani in okoličani. Pokojniku naj sveti večna luč. Njegovi družini pa iskreno sožalje.

Naj nam Kraševci ob tej priliki ne zamerijo, če jih posvarimo, naj se ne udajajo plesni strasti, ki je že pogosto zrušila telesno in duhovno zdravje raznih vasi.

Isto nedeljo se je pa tudi v Trziču dogodila dvema Doberdobcema huda prometna nesreča.

Iz neznanih vzrokov sta se motociklista 28-letni Josip Ferletič in 27-letni Julij Jarc zeletela v Trzičana Armanda Semeonija, ki se je tudi vozil na motornem kolesu. Pri padcu se je najhuje poškodoval Ferletič. Zaradi zloma lobanje, ključnice in drugih poškodb na roki ter živčnega pretresa so ga koj prepeljali v bolnico v izredno resnem stanju. Tudi ostala dva so odpeljali v bolnico, kjer se bosta morala zdraviti dalj časa. Njune rane pa niso smrtonosne. Vsem želimo, da bi čimprej popolnoma okrevali.

IZ ŠTMAVRA

V Novem listu smo pred kratkim čitali, da so se nekateri občinski svetovalci potegnili za Gradiškuto, češ da ji mestna uprava mora poskrbeti zdrave pitne vode. Čeprav gre za 20 hišnih posestnikov, jim županstvo noče priskočiti na pomoč, češ da bi bilo nespametno, ako bi za 20 družin, ki letno plačujejo občini samo 130 tisoč lir davka, potrošili okoli šest milijonov lir. Enako stališče je, kakor smo že večkrat pisali, zavzel župan Bernardis do kmetovalcev zgornjega dela naše vasi. Tudi tu bi potrebovali 6 milijonov za napeljavno vodovoda. Sodimo pa, da je to stališče upravičeno le v zasebnem in ne v javnem gospodarstvu. Tu ne sme biti nobene razlike med mestom in okolico, temmanj, če gre za slovensko podeželje! Za javno upravo bi moralo veljati samo načelo pravičnosti in enakopravnosti do vseh meščanov ter rek: »Eden za vse in vsi za enega«. Saj je izkazal obračun mestnih podjetij za leto 1956 kar 14 milijonov dobička! Na drugi strani dobi lahko občina za napeljavno vodovodov v Gradiškuti in pri nas primerno podporo ali pa vsaj izredno nizko posojilo, ki se lahko odplačuje v 50 letih z dvema odstotkoma obresti. Možnosti, da mestna uprava ugodi krvavi potrebi Štmavra in Gradiškute, je torej več.

Županovo stališče ni vredno resnega upravitelja javne blaginje in zato prizadeti slovenski kmetovalci obeh naselij zatrdno pričakujemo, da bo dr. Bernardis uvidel svojo veliko napako ter nehal delati razliko med meščani in podeželjem ter celo med prebivalci iste vasi. Živinski davek, ki so ga mestni očetje na županov predlog povišali, čeprav je grof Attens pravilno zahteval, da se sploh odpravi, ker je zemljiški davek že tako prevelik, bodo morali plačevati tudi Štmaverci in naši bratje v Gradiškuti. Če pa hočemo danes svojo živino napojiti, moramo nositi vodo na svojih ramah ali jo pa dovažati od več kilometrov daleč. Župan naj pomisli na naš trud in naj se usmili vsaj živine, ki zaradi pomanjkanja vode poleti večkrat hudo trpi. Tedaj bo spoznal, da 12 milijonov prav malo pomeni v primeri s trpljenjem naših vaščanov in njihove živine.

IZ TRZIČA

Na občnem zboru Združenja industrijev v Trziču je predsednik Cosulich podal zares zanimivo poročilo, ki zasluži, da z njim na kratko seznanimo tudi slovensko javnost.

V vseh deželah zapada smo preteklo leto zapetezati velik tehnični napredek in temeljite spremembe v gospodarstvu, zlasti v industriji in trgovini. Ugotoviti je treba težnjo

po zvečanju proizvodnje in težnjo po rasti splošnega blagostanja, čeprav je ta razvoj v Italiji nekoliko počasnejši kot marsikje drugod.

Narodni dohodek se je lani povečal le za 4, 2 odstotka, medtem ko je v letu 1955 zrasel za sedem in pol odstotka. V mednarodni trgovini je treba zabeležiti precejšen dvig uvoza v Italijo, katerega vrednost znaša 1981 milijard, medtem ko je izvozna vrednost dosegla le 1387 milijard lir. S tem se je primanjkljaj v trgovini povečal za nadaljnjih 89 milijard. Plačilna bilanca kljub temu ni trpela, in sicer zaradi tujskega prometa.

Globok vtis je napravila ugotovitev, da ima velika kemična tovarna »Solvay« v Trziču velik primanjkljaj, kar močno ovira njegovo delovanje. Širijo se vesti, da bi bilo potrebno premestiti delavce v druga podjetja Solvay po Italiji in morda celo v inozemstvo. Govori se tudi o posebni odpravnini delavcem, ki bi bili pripravljene prostovoljno zapustiti delo. Podjetje bi bilo baje pripravljeno izplačati poleg redne odpravnine še en milijon izredne tistim delavcem, ki so dopolnili 50 let, 750 tisoč lir pa delavcem od 40 do 50 let, po 500 tisoč delavcem pod 40 leti. Zaenkrat gre pa le za govornice in ne vemo, koliko so resnične.

Z OSLAVJA

Zadnjega julija je dokončal svojo težko življenjsko pot gospodar Tone Mikluš. Bilo mu je 75 let. S svojo pridnostjo je v težkih letih skrbel za številno doraščajočo družino. Bil je poštenjak in je umrl krščansko. Velika udeležba pri pogrebu je pokazala, kako so ga vsi spoštovali. Ženi in otrokom izražamo iskreno sožalje!

IZ PODGORE

V torek preteklega tedna je bil na sedežu Zveze industrijev sestanek, na katerem so razpravljali o proizvodni nagradi za delavce v rayon oddelku podgorske predilnice.

Po temeljiti razpravi so delavski zastopniki pristali na to, da se odloži izvedba vsedravnega sporazuma o proizvodni nagradi za tovarne umetnih tkanin. Dne 15. oktobra že tako zapade vsedravnna pogodba, ki jo bo treba obnoviti tudi glede proizvodne nagrade.

Na sestanku so ugotovili, da uvaja podgorski rayon oddelek nove stroje, tako da se bo proizvodnja znatno povečala.

IZ KRMINA

Krminci smo bili kar zadovoljni, ko smo zvedeli za sklepe četrtkove seje našega občinskega sveta. Naši občinski možje namreč prav dobro poznajo zmogljivost naših žepov, zato nam niso povišali davkov. To velja zlasti za davek na živino, od obrti, trgovine itd.

Tudi družinski davek za leto 1958 ostane nespremenjen. Prefekturo so pa naprosili, naj dvigne neobdavljeni življenjski minimum, ki sedaj znaša 135 tisoč lir. Občinski svet je tudi sklenil najeti pri goriški hranilnici 9 milijonov in 750 tisoč lir posojila, da občina z njim krije primanjkljaj iz leta 1957. Svetovalci so nadalje odobrili razne predloge upravnega odbora in nakazali raznim ustanovam nekaj manjših podpor.

OPOZORILO GOSPODINJAM

Ze več let ni bilo na goriškem trgu toliko gob kot letos. Prihajajo zlasti iz Beneške Slovenije, iz naših Brd in seveda tudi iz Jugoslavije. Sle so po 300, 500 in tudi po 600 lir za kg. V nekaj dneh so jih prodali nad 50 q.

Gospodnje pa opozarjamo, naj gobe kupujejo le na pokritem trgu, kjer jih vestno pregleda strokovnjak.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Festival na Nadiži je uspel. Bilo je veliko udeležencev iz Furlanije, z Goriškega, s Tržaškega in tudi iz Jugoslavije. Prireditev je vsaj deloma uspela tudi denarno, čeprav ni mogla docela izravnati ogromne škode, ki jo je predpreteklo nedeljo povzročilo neurje.

Na vseh obmejnih prehodih Beneške Slovenije je osebni promet v mesecu juliju dosegel višek. Saj je s prepustnicami prekoračilo mejo kar 15 tisoč 928 oseb, in sicer 10.922 jugoslovanskih ter 3.666 italijanskih državljanov. Dvolastniškega dovoljenja pa se je poslužilo 3739 jugoslovanskih ter 2947 italijanskih državljanov.

Tudi avtobusni promet je bil v juliju precej živahen. Avtobusi so prepeljali 1241 jugoslovanskih in 366 italijanskih državljanov.

Ker je neki deček pred dnevi našel na obrežju Nadiže človeško truplo, so oblastva uvedla preiskavo, da bi dognala, ali gre morda za trgovca Vladimira Oliva, ki je pred 3 leti zagonetno zginil. Moža so njegovi sorodniki 14. marca 1954 zaman pričakovali na večerjo. Dosedanje preiskave so ugotovile, da je Olivo omenjenega dne preživel nekaj časa v gostilni in imel s seboj precej denarja. Domov bi se bil moral vrniti s kolesom. Nekateri trde, da se je nesrečni trgovec slabo držal na kolesu in je zato verjetno nekaj metrov pred domačo hišo, ki stoji v bližini Nadiže, padel v reko. Čudno pa je, da so pozneje kolo našli. Čeprav sta trgovčev brat in sin izjavila, da gre za njegovo truplo, oblastva še nočejo izreči končne sodbe.

IZ REZIJE

Leta 1848 je po avstrijskih podatkih pri nas bivalo 2879 ljudi. Pri prvem ljudskem štetju po združenju z Italijo pa jih je bilo 3800. Leta 1881 je v Reziji živ-

lo 3700 oseb. Deset let kasneje so pri nas ponovno izvedli ljudsko štetje in obenem ugotavljali jezik, ki ga prebivalci govore. Našteli so tedaj 1083 družin. Od teh jih je govorilo slovenski 1077 in le šest družin italijanski. Takrat smo imeli mnogoštevilne družine, tako da je vsaka povprečno imela nad 5 otrok. Lahko trdimo, da je bilo tedaj v Reziji okoli 6000 oseb. Kako so ti ljudje živeli na kamnitih tleh naše domačije, si lahko predstavljamo. Čeprav so obdelovali vsako njivico in ped zemlje, je njihovo življenje bilo gotovo zelo težko.

V letu 1891 pa so izvedli natančnejše ljudsko štetje, ker so šteli vse ljudi in ne le družin. Leta 1911 je v vseh vaseh Rezijanske doline bilo 4671 ljudi, ki so vsi govorili samo slovenski. To pot ni bilo pri nas nobene italijanske družine.

Leta 1921, ko so se tudi pri nas pojavili fašisti in se pretepali s socialisti in komunisti, so našli 2796 ljudi, ki so vsi doma govorili slovenski. Sledila je 23-letna doba fašistovskega režima, ki je odredil dve ljudski štetji. Obakrat so fašisti natančno ugotovili, koliko ljudi živi med Kaninom in Muzci, a so popolnoma zamolčali njih materin jezik. Fašisti so seveda hoteli utajiti tudi rezijanske Slovence in s tem zagrešili blazno in smešno dejanje. Naša dežela je sicer majhna in revna, a je dobro znana v mednarodnem znanstvenem svetu. Pri prvem fašistovskem štetju leta 1931 je bilo v občini Rezija 2606 ljudi, leta 1936 pa le 1966.

V drugi svetovni vojni pa je ta slovenska deželica zelo trpela. Od leta 1941 do 1943 so se Rezijani borili na raznih frontah. Najhujše je bilo za tiste domačine, ki so z alpinsko divizijo »Julio« šli v Rusijo. Od tam se je le malokdo vrnil. Doživeli so enako usodo kot leta 1812 vojaki Napoleonove armade.

Vzela sta jih največ mraz in lakota in le malo jih je padlo v boju.

V Reziji je bilo posebno hudo od 1. 1943 do 1. 1945, ker so Nemci mnoge domačine odvedli v zloglasna taborišča Dachau, Mattausen in Auschwitz, kjer je marsikdo zginil v pečeh ali umrl za lakoto. Po vseh domačih gozdovih pa je pokalo in zato so po dolini raztreseni mnogi grobovi.

Prvo ljudsko štetje je po vojni bilo 1951. leta. Kljub vojni vihri so pa našli več ljudi kot pod fašizmom. Rezijanov je tedaj bilo 3350, od katerih se jih je 446 tedaj nahajalo na delu v tujini.

Ker bo 1. 1961 novo ljudsko štetje, smo radovedni, koliko jih bodo tedaj našli v Ravenci, Njivi, Osojanih, Stolbici, Koritih, Učji in drugih naših vaseh.

Že sto let se torej število naših prebivalcev suče okoli 3000. To pomeni, da je naš rod trdoživ, čeprav so ga vedno tople vojne in tlačila beda.

IZ RAJBLJA

Prve dni aprila se je v našem rudniku ponesrečil domačin Vincenc Drnovšek. Pri prevažanju rude se je jamski vlak iztiril ter ga stisnil v steno. Pri nesreči mu je zmečkalo prsni koš ter polomilo nekaj reber. Najprej se je mož zdravil pri domačem zdravniku; ker mu pa ni bilo bolje, je odšel v bolnico. Tam je ostal dva meseca in se je pred kratkim navidezno zdrav vrnil domov. Pripravljal se je, da zopet začne z delom. Toda 17. julija je nenadno zbolel in po nekaj težkih vzdihih umrl. Pokopali smo ga 19. julija ob obilni udeležbi vaščanov, zlasti rudarjev in predstavnikov rudniške uprave. Zdravniki so ugotovili, da je smrt nastopila zaradi okvare srca, ki jo je povzročila nesreča v rudniku. Pokojnik je zapustil bolešno ženo in štiri nedorasle otroke.

Naj plemenitemu možu in očetu ter zavednemu krščanskemu delavcu sveti večna luč. Njegovo hudo prizadeto družino naj pa podpre dobri Stvarnik.

Sred 100 leti

R.B.

27

Dosti je bilo tudi smešnih prizorov, ker so jo boječneži odkurili, brž ko so zaslišali bobnenje prihajajoče ognjene kače. En četrt pred deseto uro so v Trstu zagrmeli topovi, godba je udarila cesarsko pesem in vlak je zavozil na novo postajo. Tu je pričakoval vladarja tržaški škof Legat, obdan od zastopnikov tržaškega mesta. Cesar je položil na zadnjem mostu pri Šent Jerneju ali Bartkovičah zadnji kamen. Po slovesnem blagoslovu in zahvalnici Te Deum je bil promet izročen javnosti.

Sledila je običajna opoldanska gostija, nato pa veselice, ki so trajale kar dva dni. Cesar je z dvornim spremstvom zapustil Trst v četrtek in prenočil na Prestranku; od tam se je naslednji dan odpeljal na Dunaj.

Drugim gostom na čast so pa priredili veliko veselico in razsvetlavo v postojnski jami. Pravijo, da je podzemské dvorane razsvetljevalo 18.000 lučic. Pri napitnicah v kolodvorski restavraciji v Postojni so domači in tuji ministri poudarjali, kako blizu je sedaj Trst Ljubljani. Nekdo je kot veliko čudo omenil, da so že v sredo, to je drugi dan po

svečani otvoritvi, opazili na ljubljanskem trgu neko kuharico, ki je kupovala svežo zelenjavo in sadje, pripeljano iz Nabežine.

Kako so se skrajšale daljave, če pomislimo na tekmo onih dveh tržaških mesarjev ali še prej na voznike, ki so po cele dneve vozarili blago iz Trsta proti Ljubljani!

Dunajski časopisi so kot veliko pridobitev oznanili, da se ribe, ki so še večeraj plavale v morju pri Trstu, že danes prodajajo na Dunaju.

Še dolgo časa so tiskali in si marsikaj pripovedovali o velikih gospodarskih koristih, ki jih je pred 100 leti prinesla nova železnica. Toda kmalu so se začeli oglašati tudi drugačni glasovi.

O znamenitosti železnice v Trst, katero so kratko imenovali »južna«, so pisali vsi listi monarhije. Posebno so se čudili borovniškemu viaduktu, ki je bil po velikosti drugi v Evropi. Toda na to progno niso gledali samo kot na tehnično čudo, temveč so predvsem poudarjali njeno gospodarsko važnost, ker se je morje spojilo z zaledjem. Računali so, koliko stotov blaga bodo raztovarjali v tr-

žaški luki in ga nakladali na novo železnico; stotine in tisoče rok bo zaposlenih in prava sreča se bo pretakala po železnici od morja do Prage. Toda vse te svetle nade se niso nič kaj kmalu uresničile. Blagovni promet je bil zaprt še nekaj mesecev po otvoritvi proge.

V Trstu so se pritoževali, da leži in gnije po skladiščih okoli 70.000 stotov sadja; ki čaka, da ga odpeljejo na Dunaj. Z vozovi ga ni bilo moč odpravljati, ker so ljudje po vaseh ob progi že v precejšnjem številu prodali konje in vozove.

Prevoznikstvu je namreč nova železnica zadala smrtni udarec. Obrt voznikov je Notranjem prinašala precejšne dobičke. Ko so še škripali »parizarji« po tržaški cesti, so vozniki zaslužili tudi nad en milijon goldinarjev na leto. S prevoznikstvom so pa zginile tudi vse druge obrti, ki so bile količkaj v zvezi z življenjem na cesti. Prenehale so kovačije, kolarske delavnice, usnjariji in jermenariji; zaprli so nekdanje velike »furmanske oštarije« na cesarski cesti.

Življenje se je moralo preusmeriti. Bili so pa tudi celi okrajji, ki jih je železnica pustila ob strani.

Vipavska dolina ni imela od nove proge nič koristi. Ker ni še peljala cesta čez Razdrto na Pivko, je bila dolina odprta samo proti jugu. Mnoge vasi in hiše ob stari tržaški cesti so začele izumirati. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kaj misli Francija?

Ves svetovni tisk je že večkrat poročal o tem, kako ravnajo Francozi z alžirskimi nacionalističnimi ujetniki. Tudi mi smo že poročali o tem. Morda ni vse res, kar pišejo, a je dovolj, da se človek zaskrbljeno vpraša: Kaj misli Francija? Ali odloča o politiki francoske vlade v Alžiru res francoski narod ali pa samo peščica ljudi?

Ze leto dni in več se vedno bolj množe novice o mučenju ujetnikov, o koncentracijskih taboriščih, v katere zapirajo na stotine in tisoče ljudi brez vsakršne sodbe in brez možnosti za pritožbo, in celo o usmrčitvah na tekočem traku z giljotino. Med usmrčenimi so tudi mlada dekleta. V začetku je svet sprejemal te novice precej neumno, ker si ni mogel misliti, da bi bili Francozi, ki so sami med zadnjo vojno toliko pretrpeli zaradi Nemcev, česa takega sposobni. Dokler so o teh stvareh poročali samo Alžirci, si je svet mislil, da spada to pač k političnemu boju v Alžiru. Toda ko so tudi mnogi poštene Francozi sami začeli obtoževati svoje rojake, zlasti vojaške in civilne francoske predstavnike v Alžiru nečloveških metod, je svet spremenil svoje mnenje. To se je zgodilo zlasti tedaj, ko so oblastva prepričala preiskovalni komisiji francoske radikalne stranke, da bi prišla v Alžir ter ugotovila resnico.

Sprevedajo so vojaški in civilni oblastniki v Alžiru priznali, da se preiskave boje. Neki mednarodni komisiji, katere član je bil tudi francoski pisatelj *Chauffier*, pa se je le posrečilo, da je prišla v Alžir in izvedla preiskavo. Ugotovila je — in poročila je podpisal tudi omenjeni francoski pisatelj — da v Alžiru res mučijo ljudi, da jih brez zakonitega postopka zapirajo ter pošiljajo v koncentracijska taborišča. Pri mučenju uporabljajo elektriko in razne druge načine, ki se jih je posluževala tudi Gestapo. Najbolj divjaški so v tem pogledu prosluli »padalci«. Vojaki, ki so se sramotno obnesli v Indokini, ker so prepustili eno najmogočnejših trdnjav na svetu vojaško neizvežbanim in slabo oboroženim Hočiminhovim partizanom, se zdaj »junaško« znašajo nad alžirskim civilnim prebivalstvom.

MUČENJE ČASNIKARJA

Te dni je poročal francoski kulturni tednik *Express*, ki ga izdaja *Mendes-France*, o novem primeru mučenja, katerega žrtev je bil francoski komunistični časnikar v Alžiru *Henri Alleg*. Aretirali so ga

v alžirski prestolnici 12. junija in ga odpeljali v padalsko vojašnico v *El Biar*, kjer je bil zaprt štiri tedne, ne da bi mogel stopiti v stik z zunanjim svetom. V kasarni ga je zasliševalo pet častnikov, med njimi štiri padalski, pri čemer so ga mučili z električnim tokom: elektrodne žice so mu pritrčili na prsi, trebuh, spolovilo in jezik. Tudi pretepali so ga, mu grozili s smrtjo in ga nagovarjali, naj se sam obesil. V ta namen so mu več dni pustili v celici tri metre dolg električni kabel.

O zadevi so obširno poročali tudi nekateri italijanski dnevnikarji, med drugimi milanski *Il Giorno*.

Ne vemo, kaj pravijo k temu povprečni Francozi. Ali so res že pozabili na lastno trpljenje med vojno in na stotisoče francoskih žrtev Gestapa? Možnosti sta samo dve: ali francosko ljudstvo, kar se godi, odobrava, oziroma je brezbržno, ali pa nima besede in mora trpeti, da peščica ljudi v njegovem imenu počenja stvari, ki so Franciji v sramoto. Oboje je slabo in vzbuja v nas strah, da je Francija pod sedanjjo vlado na poti, ki nujno vodi v fašizem.

Slovenski tabor na Repentabru

V nedeljo popoldne je priredila Slovenska prosveta pred cerkvijo na Repentabru svoj vsakoletni »slovenski tabor«. Letos je bila njegova glavna prilačnost igra *Deseti brat*. Zrežiral jo je prof. *Jože Peterlin*, nastopili pa so v glavnih vlogah člani in članice Slovenskega odra in nekateri mlajši igralci, ki so se uveljavili že pri radijskih dramskih odajah.

Predstava je bila dobro naštudirana in režija skrbna, vendar pa igra kljub dobrim igralcem ni prav zadovoljila številnih gledalcev, ker se mnogi niso mogli znebiti občutka, da je vsa problematika igre nekoliko preveč nesodobna. Človek res včasih z užitek vzame v roke *Jurčičev roman*, vendar ne išče v njem navdihov in tolažbe ali poguma za težave naših dni. In ravno to bi morala dati taka prireditev, kakor je vsakoletni tabor, katoliškim Slovincem v Trstu. Zato bi bilo morda dobro, da prireditelji pripravijo za drugo leto kako sodobnejše delo, ali vsaj bolj aktualno, kot je *Deseti brat*, skratka tako, ki več pove in najde pristržnejši odziv v srcu slovenskega človeka.

Pohvaliti pa moramo organizacijo prireditve in pogum njenih pobudnikov, ki se niso ustrašili težav, združenih z nadaljevanjem te lepe tradicije.

SHOLEM ASCH

V Londonu je pred dnevi umrl največji sodobni židovski pisatelj *Sholem Asch*, star 76 let. Po rodu je bil Poljak, potem je pa pridobil ameriško državljanstvo. Ker je bil navdušen sionist, se je lani preselil v Izrael, kjer je pripravljaval obširno povest o novem židovskem pokolenju. Pisal je v nemščini in angleščini obširne romane, zajete iz židovske problematike. Znani in v večino jezikov so prevedeni njegovi romani *Nazarenc*, *Apostol*, *Abrahamov otrok* in *Potop*. Dobo ruske revolucije opisuje v romanu *Tri mesta*. Boril se je proti hitlerizmu in boljševizmu za pravice svojih sonarodnjakov.

Nagrade na Puljskem festivalu

Letošnji filmski festival v Pulju je prinesel — če sme človek verjeti festivalskim dopisnikom slovenskih in drugih jugoslovanskih listov — več razočaranja kot prijetnih presenečenj.

Prijetno je presenetil le srbski film *Pop Cira* in pop *Spira*, katerega je zrežirala *Soja Jovanović*. Od likujeta ga svežost in dobra režija, pa tudi dobra igra. Zato je dobil prvo nagrado.

Drugo nagrado je dobil *Hanžekovičev film* »Gospodar svojega telesa«, tretjo pa *Pogačičev omnibus* V soboto zvečer.

Režiserka *Soja Jovanović* je dobila prvo nagrado za režijo. Drugo je dobil *Vladimir Pogačič* za režijo filma V soboto zvečer. Nagradi sta znašali 300.000 in 200.000 dinarjev.

Med nagrajenci za scenarij, fotografijo, za glavni in stranski vlogi prav tako ni nobenega Slovenca. *Bojan Adamič* je edini Slovenec, ki je dobil eno izmed nagrad festivalskega razsodišča za igrane filme.

Glasbena prireditve v Solnogradu

Mednarodna poletna akademija *Mozarteum* v Solnogradu prireja že od 15. julija dalje posebne glasbene tečaje za različne glasbene instrumente. Udeležujejo se jih v glasbenem svetu najbolj priznani mojstri vseh narodov. V okviru prireditve nastopa tudi posebna italijanska pianistična skupina, ki jo vodi svetovno znani italijanski glasbeni mojster *Carlo Zecchi* iz Rima.

Dne 2. avgusta je imel svoj koncert tudi naš rojak pianist *Devetak Gabrijel*, ki se je s svojo lično, duhovno izredno poglobljeno glasbeno kulturo uveljavil tudi v mednarodnem glasbenem svetu. Njegov nastop v okviru solnograške mednarodne prireditve je bil nadvse odličan, kar je dokazala tudi sijajna udeležba izbranega občinstva.

Velikemu slovenskemu pianistu rojaki iz srca čestitamo in mu želimo vedno večjega vzpona v njegovem umetniškem poslanstvu.

Gustav Sterniša - sedemdesetletnik

Te dni obhaja sedemdesetletnico eden najboljših in najbolj priljubljenih slovenskih mladinskih pisateljev — *Gustav Sterniša*. Kdo ne pozna njegovih knjig? Skoro vsi smo jih brali, ko smo hodili v šolo, in morda smo jih tudi še pozneje prav radi vzeli v roke, mnogi pa smo tudi znali recitirati njegove verzice, še preden smo začeli drgniti šolske klopi in ne da bi vedeli, da jih je on napisal. Njegovih mladinskih knjig, med njimi tudi nekaterih v verzih, je cela kopica. Med najbolj znanimi in priljubljenimi so *Dedek jež*, *Harmonikar Binček*, *Beli slon*, *Uganke*, *Pravljice* in *Lokvanj*.

Vendar pa ni pisal samo za mladino. Pred vojno je izdal knjigo satir in ilustracijami *Hinka Smrekarja*. Izdal je tudi dve pesniški zbirki *Za soncem* (izšla je leta 1916) in *Zvoki in žarki* (leta 1937). Kot poročajo, ima pripravljeno še eno pesniško zbirko z naslovom *Zrcalo*, v kateri je zbral svoje pesniške vtise in doživetja iz zadnjih dveh desetletij.

Gustav Sterniša se je rodil v Kranju, opravljal pa je v življenju različne poklice. Bil je sodnijski uradnik, gledališki igralec, spet uradnik, ravnatelj nekega lesnega podjetja, končno pa se je posvetil samo pisateljevanju.

KULTURNE VESTI

* V nekdanjem koncentracijskem taborišču *Auschwitzu* bodo postavili spomenik žrtvam nacizma. Razpisa za osnutke se lahko udeležijo umetniki vseh narodov.

* Državna založba Slovenije je objavila osmi zvezek *Zbranega dela Josipa Stritarja*. Knjigo je uredil in jo z opombami opremil prof. *France Koblar*.

* Ta mesec izide pri neki newyorški založbi, kot je najavil ameriški tisk, knjiga *Milovana Djilasa* »Novi razred«.

* V Italiji je zdaj čas podeljevanja literarnih nagrad. Prišlo je namreč v navado, da morská kopališča podeljujejo bogate literarne nagrade pripovednikom, pesnikom ali dramatikom. Nagrade znašajo največkrat okrog pol milijona lir ali tudi več. Pri tem se organizirajo slavnosti, ki pritegnejo mnogo petičnih ljudi; tako gostinska podjetja kmalu spet dobe nazaj denar, ki so ga prispevala za nagrade, a pisateljem je le pomagano.

Metka Gabrijelečič, filmska igralka

GOSPODARSTVO

GOSPODARSKI RAZMAH NEMČIJE

Ko govorimo o Nemčiji, mislimo predvsem Zpadno Nemčijo, ki s svojimi nad 50 milijoni prebivalcev predstavlja 3/4 vsega nemškega življa. Vzhodna komunistična Nemčija šteje pa le okoli 17 milijonov prebivalcev.

Nemčija je izšla iz svetovne vojne hudo razrušena, ker so jo zavezniška letala strahovito bombardirala. Industrijska središča, mnoga mesta ter naselja so se sesula v ruševine. Zmagovalci so na račun vojne odškodnin odpeljali vse polno industrijskih naprav, tako da so postala delovna mesta še bolj redka. Mnogi izmed zmagovalcev so zahtevali, naj se Nemčija sploh spremeni v veliko polje za krompir, ki naj skromno preživlja Nemce, da ne bodo nikdar več mogli dvigniti glav in ogroziti sveta. V deželi je tedaj vladala velika beda, ki je bila tem večja zaradi številnih beguncev in nemških izgnancev iz zmagovitih držav. Z ozemelj, ki so bila priključena Rusiji in Poljski, je prišlo nad 7 milijonov beguncev, s Češkoslovaškega okoli 3 milijoni, iz Jugoslavije 1/2 milijona, mnogi stotisoči pa so dospeli iz Romunije in Ogrske. Zpadna Nemčija je tako sprejela nad 10 milijonov ljudi, se pravi skoraj vse begunce in izgnance. Tem se je priključil še skoraj en milijon beguncev iz Vzhodne Nemčije, ker niso hoteli ali mogli prenašati komunistične vladavine.

Vojna je res strla nemško vojaško silo in hudo zmanjšala možnosti za zaslužek, ni pa strla ne duha ne narodne discipline ne iznajdljivosti, pridnosti in smotrnosti Nemcev. Ko sta med zmagovalci nastala dva nasprotujoča si tabora, so Nemci spretno izrabili vsa nesoglasja ter željno segli po sredstvih, ki so jih ZDA določile za gospodarski dvig obubožane zapadne Evrope (Marshallov načrt). Nemci so šli smotrno na delo: delavci so se zadovoljili s hrano iz skupnega kotla, razcapani so odstranjevali ruševine ter gradili nove tvornice, ki naj bi jim nudile vsaj možnost golega obstanka. Nemški narod je nekaj let stradal in trdo delal. Dosegel pa je velikanske uspehe, tako da mnogi govore o nemškem gospodarskem čudežu.

Danes, 12 let po drugi svetovni vojni, imamo v srednji Evropi nemškega gospodarskega orjaka. Dežela ne pozna brezposelnosti, v svojo proizvodnjo je vključila vseh 10 milijonov beguncev in izgnancev, poleg tega išče delovnih sil še v inozemstvu in tudi v Italiji. V Nemčiji nastajajo nova, lepa mesta. Zunanja trgovina bogato prospava, tako da je izvoz višji kot uvoz. Uvažajo predvsem živila in surovine, izvažajo pa visoko cenjene industrijske izdelke, ki si v svetu sami delajo reklamo. Nemški izdelki se danes prodajajo po vsej Evropi in tudi v afriških, azijskih in ameriških državah. Avtomobil, katerega Evropa največ izvažata, je nemški »Volkswagen«. Tvornica je bila zgrajena iz ruševin in delavci so jo mnogo mesecev obnavljali, ne da bi prejemale plačo, temveč samo hrano. Danes so ti delavci zelo dobro plačani. Ko je bilo potrebno odstraniti iz Sueškega prekopa potopljene ladje in ostale zapreke, so glavno delo izvršili Nemci z dvema nalašč za to zgrajenima ladjama, ki jih nima nobena druga država na svetu. Nemci danes gradijo v raznih državah — posebno v

Braziliji in v Indiji — stotine elektrarn, topilnic in strojnih tovarn ter drugih industrijskih podjetij: postavljajo jih nemški inženirji in izvedenci, deloma tudi z nemškim kapitalom, na vsak način z glavnimi stroji iz Nemčije.

Rekli smo, da je nemški izvoz mnogo višji kot uvoz. Iz tega sledi tudi aktivna plačilna bilanca: iz inozemstva pride več denarja, kot ga gre iz države. In tako se kopičijo v Nemčiji zaloge tujih valut. Če pa je to kopičenje preveliko, nastanejo lahko slabe gospodarske posledice. Zato se danes nemški gospodarstveniki trudijo, da mnogo teh valut zopet spravijo v inozemstvo. To se zgodi najenostavneje s turizmom: Nemci naj svoj letni plačani dopust prebijejo v inozemstvu, država pa jim da v ta namen zaželeno količino tujih valut. Nemci radi potujejo in predvsem jih vabi morje. Zato jih je vsako leto več v obmorskih krajih, ne samo v Dalmaciji in Italiji, temveč tudi v Grčiji, Turčiji in sploh v vseh obalnih krajih Sredozemskega morja s Severno Afriko vred.

SREDSTVO PROTI ČRVIVOSTI ČEŠENJ

V okolici Tarčenta, kjer gojijo mnogo izbornih poznih češenj — tarčentark, so letos napravili poskuse z novim sredstvom proti češnjevemu muhi. To sredstvo je Rogor L. podjetja Montecatini. Uporabljamo ga v eno-

odstotni raztopini, kar pomeni, da 100 gramov Rogora raztopiš v 100 litrih vode. Drevesa moraš poškopiti, brž ko opaziš, da začne sad spreminjati barvo (ko se zelena barva spreminja v belkasto). Potrebno je poškopiti vse drevo. Sredstvo pronikne v sad in zamori črvička v prvem razvoju, to je, brž ko se izleže iz jajčka.

Poskusi so dokazali, da ni bilo na pravilno poškopljenih drevesih niti enega črvičvega plodu, medtem ko jih je bilo na nepoškopljenih do 92%. Ugotovljeno je tudi, da črvičnost povzroči znatno izgubo na teži, in sicer od 35 do 50%. Medtem ko je na poškopljenih drevesih sad bolj debel in je zato potrebno za 1 kg le okoli 200 češenj, jih je pri nepoškopljenih drevesih potrebnih tudi več kot 300.

Strošek za škropljenje je pa znašal le okoli 80 lir za posamezno drevo, kar je zelo malo. Zato upamo, da bodo prihodnje leto tudi naši sadjarji uporabili to zaščitno sredstvo proti črvičnosti češenj.

POKOJNINA ZA KMETOVALCE

Poslanska zbornica je prejšnji teden sprejela zakon, ki hodi v prid skoraj 5 in pol milijonu kmetovalcev. Če ne nastanejo nove zapreke, bo 1. januarja 1958 dobilo pokojnino že 250 tisoč italijanskih kmetovalcev. Ti bodo v zavarovalninski sklad vplačali samo en obrok.

V začetku bodo sicer pokojnine nizke, toda glavno je, da so kmetje sploh dosegli to socialno pravico, ki se bo v bodočnosti prav gotovo izpopolnjevala.

Športni pregled

DOLINARJEVA ZVEZDA ZAHAJA

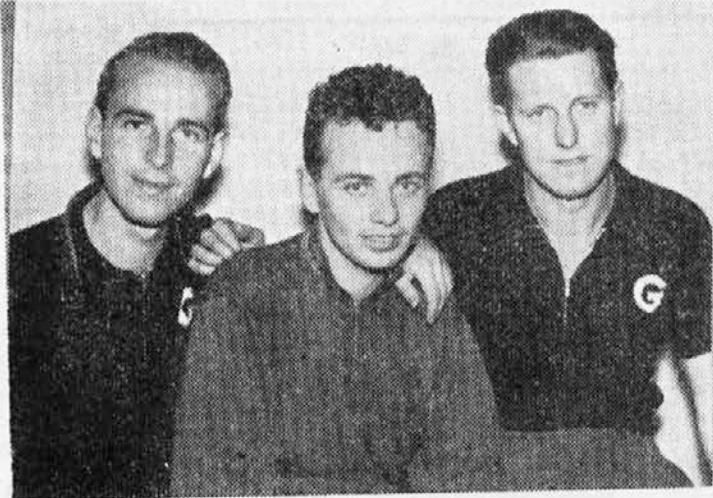
Kljub močni konkurenci spadajo jugoslovanski igralci namiznega tenisa med najboljše v Evropi. Jugoslavija se že sedaj vestno pripravlja na tekme za evropsko mladinsko prvenstvo, ki bo zadnje dni septembra v Opatiji. Veliko pričakovanja pa je zlasti za izid tekem za mednarodno prvenstvo v Jugoslaviji, ki bo oktobra. Turnirja se bodo udeležili najboljši evropski igralci.

Nekdaj sta slavna igralca Zarko Dolinar in Vilim Harangozo osvajała mednarodna prvenstva, sedaj pa se Dolinar počasi umika iz športne dejavnosti in prepušča mesto mlajšim. Harangozo pa je kljub svojim letom še vedno »raket št. 1« Jugoslavije. V lestvici Namiznoteniške zveze Jugoslavije sploh ne najdemo več Dolinarjevega imena, ker je mož prav malo nastopal. Deseterica najboljših jug. igralcev je tako sestavljena: 1. Harangozo, 2. Vogrinč, 3. Markovič Voj., 4. Hrbud, 5. Uzorinac, 6. Markovič VI., 7. Grujič, 8. Gabrič, 9. Barlovič in 10. Hudetz. Pri ženskah imamo naslednjo razvrstitev: 1. Covičeva, 2. Nikoličeva, 3. Trampuževa, 4. Plutova in 5. Pogačarjeva. Najboljši mladinec je Vojislav Markovič, pri mladinkah pa je na prvem mestu Plutova.

PO OSTRIH ZAVOJIH LJUBELJA

V nedeljo je bila po strmi cesti v osrčju Karavank V. mednarodna avto-motociklistična dirka za nagrado Ljubelja in za hitrostno prvenstvo Jugoslavije. Tekmovanja so se udeležili številni vozači Avstrije, Nemčije, Švice, Italije in Jugoslavije. Najuspešnejši so bili močni in pogumni Avstrijci, ki so tudi zabeležili največ zmag. Junak dneva je bil 19-letni Franz Prach, ki je na vozilu BSA s časom 4'44"3 izboljšal dosednji višek proge. Dobro se je odrezal tudi svetovni prvak na prikolicah Nemeč Hillebrand, ki se je dvakrat uvrstil na prvo mesto. V posameznih disciplinah so zmagali Avstrijci Lech-

ner (KTM-125), Zöhrer (Puch-Tomos-250), Vollzwinkler (Puch-Tomos-350), Prach (BSA-500), Jugoslovan Cerič (Tomos-175) in Nemeč Hillebrand (prikolice do 500 in nad 500). V avtomobilskih dirkah sta se uvrstila na prvo mesto Avstrijca Pilhartsch (Denzel) in Vogel (Porsche-Spyder).

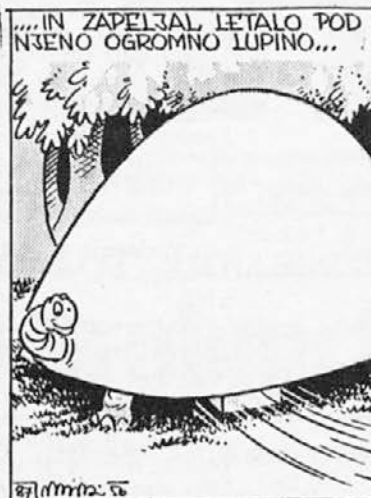
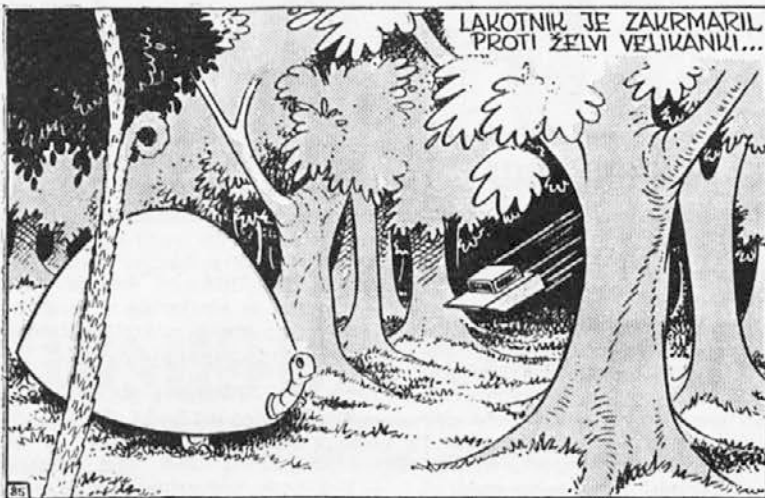
Hudetz, Uzorinac in Vogrinč

SPORT PO SVETU

Tenis — V nedeljo so v Evropi in v Ameriki odigrali finalne tekme za Davisov pokal. V Bruslju je Belgija tesno porazila (3:2) Italijo, v Brooklinu (Massachusetts) pa so ZDA z lahkoto (5:0) odpravile Brazilijo. Končane so tudi tekme za mladinski pokal Galea, ki so bile v Vichyju. Na prvo mesto se je ponovno uvrstila Španija.

Kolesarstvo — Ker se bližajo dirke za svetovno prvenstvo, se kolesarji povsod vestno nanje pripravljajo. Prejšnji teden je bilo več dirk. Francoz Gouget je osvojil prvo mesto v etapni dirki po zahodni Franciji, Belgijec Derycke je zmagal v krožni dirki po severni Švici, Italijana Sabbadin in Baldini sta se pa uvrstila na prvo mesto v dirkah po Tičinu in po Romagnu.

(Nadaljevanje na 10. strani)

MED TEM SE JE ZVITOREPEC ZAVEDEL, BIL JE V ZELO NEPRIZETNEM POLOŽAJU...

KOSMATI DIVJAKI SO GA NESLI PROTI SVOJEMU BRLOGU...

POŠAST?! TI IMENUJEŠ MOJO PRIJATELJICO POŠAST? TA, DA BI NAMA SKRILA LE EN LAS? BAH, TI JE SE NE POZNAŠ! TO JE NAJBOLJ POHLEVNO BITJE, KAR JIH POZNAM.

GLEJ, PTIČA STA NAPADLA ŽELVO. KAJ BO STORILA?... OJOŠ, SPUSČA SE! ZMEČKALA NAŽU BO!

...KŠER SO JIH SPREJELE ŽENSKE IN GLASNO KRIČAJE IZRAŽALE SVOJE VESELJE...

ZVITOREPCA SO VRGLI Z OSTALIMI ŽRTVAMI V TEMEN KOT VOTLINE

DIVJAKI SO POGRABILI NEVAJ ŽIVALI IN JIH ODVLEKLI IZ VOTLINE.

Zaroka ob jezeru

13

Pomirjujoče je Tomo pobožal Edino roko. »Potrpljenje, dragica, potrpljenje. Močnejši vedno lahko počaka.«

»Toda nekega dne se bodo otroci izkazali za močnejše in tedaj bodo ravnali po svoje.«

»Pomiri se!« Tomo je bil svoje stvari gotov, zato je vesel nadaljeval: »Boš videla, da bodo vedno čutili potrebo, da se vrnejo pod skupno streho. Ta je kot bencinska postaja. Vozač pride, mu naliješ goriva in se odpelje. Ne moreš pa od njega zahtevati, da bi se v krogu vozil okoli postaje. Tako je tudi v življenju otrok, ko dorastejo. Sami hočejo krmariti voz življenja, le po gorivo pridejo v očetovo ltišo.«

Vito in Gabi sta imela goriva dosti več, kot je menil Tomo, vendar sta se vrnila.

Vito je potihoma peljal motor v skedenj. Gabi mu je pomaga-

la. Ko sta zapahnila vrata, se je dekle pretegnilo: »Joj, sem prav zdelana.«

Vito jo je zaljubljen gledal.

»Jaz sem pa mislil, da si vsa srečna,« jo je spraševal.

»Stari godrnjavs. Seveda sem srečna. Od same sreče sem pa utrujena. Mislim, da je sreča precej naporna stvar.«

Z roko v roki sta odšla proti hiši. Gabi je ogledovaje se stegnila vrat okoli ogle. Videla je, da starši sede na terasi. Previdno je Vita potegnila za seboj. Ko sta se tihotapila k zadnjim vratom, mu je Gabi šepnila: »Človek bi menil, da si zaradi naju dveh delajo bogzna kakšne skrbi, a glej, tam kramljata in poslušata violončelo.«

Zadovoljna in še vedno z roko v roki sta tiho šla po stopnicah. Gabi je oprezno odprla vrata v Mihovo sobo.

Ne da bi prekinil igro, je dvignil glavo. Mimo Gabine glave se je pojavila še Vitova. S prstom je kazal navzdol, češ da sta spodaj oče in mati. Nato je položil prst na usta v znak, naj Miha ničesar ne pove, da sta se z Gabi vrnila domov.

Zvečerilo se je. Nemiren je Miha vprašal brata: »Ti, ali niso nič opazili? Mislim namreč zato, ker je treba večer proslaviti, saj je moj rojstni dan in tudi Adrijana je naš gost.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

11. avgusta, **nedelja**: Filomena, Suzana
 12. avgusta, **ponedeljek**: Klara, Hilarija
 13. avgusta, **torek**: Janez B., Helena
 14. avgusta, **sreda**: Evzebij, Kalist
 15. avgusta, **četrtak**: Vnebovzetje Dev. Marije
 16. avgusta, **petek**: Joahim, Rok
 17. avgusta, **sobota**: Hijacint, Pavel in Julijana

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 7. avgusta 1957 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	621—624 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	93—99 lir
100 francoskih frankov	125—130 lir
funt šterling	1690—1730 lir
nemško marko	146—149 lir
pesos	12—14 lir
švicarski frank	144,75—145,75 lir
zlatoto	706—709 lir
napoleon	5000—5150 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 11. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 20.30 Verdij: »Trubadur«, opera v 4 dej.

Ponedeljek, 12. avgusta, ob: 12.00 O pravilni prehrani; 12.55 Orkester Cergoli; 18.00 Ireland: Koncert v Es-duru za klavir in orkester; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti: »Izbrani listi« — F. Levstik: »Martin Krpan«; 22.15 Schubert: Simfonija št. 9 v C-duru.

Torek, 13. avgusta, ob: 12.00 Pisani svet; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Petra operna glasba; 21.00 Kurt Götz: »Dr. medicinske Hiob Pretorius«, detektivska komedija v 7 slikah. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 14. avgusta, ob: 12.00 Izvor in gojenje okrasnih rastlin; 13.30 Orkester Mantovani; 19.15 Skromne zgodbe o koristnih rečeh; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Debussy: Morje; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 15. avgusta, ob: 9.20 Richard Strauss: »Smrt in preobrazba«; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Potovanje po Italiji; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Brahms: Simfonija št. 2 v D-duru; 18.30 Oddaja za najmlajše: L. Turšič - D. Petkovšek: »Izgubljeni raj«; 21.00 Dramatizirana zgodba: Marjan Vouk: »Višarska legenda«. Igrajo člani Rad. odra; 22.00 Nove knjige in izdaje.

Petek, 16. avgusta, ob: 12.00 Zivljenja in usode; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zena in dom; 20.30 Zbor slovenske filharmonije; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pogovori (Izgubljeni čas).

Sobota, 17. avgusta, ob: 12.00 Po tržaški okolici; 12.55 Domači motivi; 16.00 Radijska univerza; 18.30 Oddaja za najmlajše: Z. Ocvirk: »Psiček Pikec« — Igrajo člani Rad. odra; 21.00 Teden v Italiji; 22.00 Operetne melodije.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 389: Ali je v avgustu še potrebno škropiti trte proti peronospori in žveplati proti oidiju?

Odgovor: Proti oidiju, ki je v zadnjih letih pri nas bolj škodljiv kot peronospora, je na vsak način potrebno še žveplati, in sicer z navadnim žveplom naravnost v grozdje. Zadnje žveplanje naj se izvrši nekako 4 tedne, preden grozdje dozori. Ni treba pa uporabljati velikih količin žvepla, temveč prav malo. Mlade trte, to je letošnje in lanske vsajenke moramo proti peronospori še škropiti z raztopino modre galice ali asporja. Prav tako ravnamo s trtami, ki so trpele zaradi pozebe in so potem pognale ter zastale z rastjo. Tudi te bi morali še poškropiti, in sicer najpozneje 2 dni po večji plohi. Če bi pa nastala nesreča in bi padala toča, je takoj zatem potrebno škropljenje: na 100 litrov brozge raztopimo poldrugi kilogram modre galice ali pa 300 gramov asporja.

Vprašanje št. 390: Zelo rada imam jogurt, a kar dobim v tržaških trgovinah pod tem imenom, je večkrat prav odvratno. Kje bi lahko dobila čiste glivice, da napravim jogurt doma?

Odgovor: Čiste kulture »lactobacillus bulgaricus« in druge glivice, ki se nahajajo v pravem jogurtu, se dobijo v zapечатih steklenicah ali posušene v hlebčkah-kompresah. Navadno jih prodajajo trgovine, ki držijo sirišče. Če jih tam ne najдете, pišite kaki tvornici sirišča ali pa na »Istituto Sieroterapico Milanese«, via Darwin, Milano.

Vprašanje št. 391: Gojim nekaj kokoši in še več bi jih rada, a krmna mešanica, ki jo kupujem pri Kmetijskem konzorciju, je predraga. Mislim, da bi bila cenejša in enako dobra tudi krmna mešanica, ki bi jo sama napravila iz 40 kg zdrobljene koruze, 20 kg ovsu, 20 kg ječmena in 20 kg pšeničnih otrobov. Tej mešanici bi dodala ustrezajočo količino Vitasola. Kaj pravite k temu?

Odgovor: Vaša krma je bila pomanjkljiva, ker je vsebovala premalo beljakovin in premalo apna in fosfora. Za zboljšanje, oziroma dopolnitev, bi morali svoji mešanici dodati še 5 kg ribje, 5 kg dobre deteljine moke in 2 kg čistega ogljikovega apna.

ŽENSKI KOTIČEK**PAPIR V GOSPODINJSTVU**

Papir igra v gospodinjstvu veliko vlogo. Z njim si brišemo umazane roke in pločevinasto posodo, posebno pekače, ki jih ne pomivamo vedno. Poslužujemo se ga tudi pri čiščenju pomivalnih korit, kadi, ogledal, šip, štedilnikov in kuhalnikov. S papirjem tudi razna živila prav dobro zaščitimo. Kruh, ki ga zaviješ v pergament, ostane dalj časa svež. Mastna

živila se dalj časa ohranijo, ako jih zaviješ v temen papir. Isto stori s steklenicami za olje ali s kozarci napolnjenimi z mastjo, če jih nameravaš dalj časa hraniti. Mleko ostane sveže, ako ga postaviš v posodo mrzle vode, ki jo pokriješ s papirnim stožcem, toda tako, da segajo robovi v vodo. Papir vsrkuje vodo, ki polagoma izhlapeva.

PARADIŽNIKI, ZAKLADNICA KORISTNIH SNOVI

Ta sadež premalo cenimo, čeprav vsebuje mnogo za zdravje potrebnih snovi (sladkor, protein, vitamini A, B, C, karotin, niacin, tiamin itd.) in je lahko prebavljiv. Paradižnikov sok je imenitna in zelo zdrava pijača, le škoda, da se prehitro pokvari. Sedaj, ko je tega sadeža povsod v izobilju in je poceni, uživajmo ga in ga pijmo za žejo.

DROBNI NASVETI

— Pege na obrazu bodo obledele, če se umivamo z vodo, v kateri smo za nekaj ur namakali peteršiljeve liste.

— Trd kruh posvežimo, če ga denemo v zaprto pločevinasto ali porcelanasto posodo, katero postavimo za nekaj časa v drugo posodo, kjer vre voda.

— Nahod laže preмагаš, če vsaj en dan ne piješ in tudi preveč ne ješ.

— Pristnost mleka lahko na enostaven način prekusiš. Pomoči navpično vanj šivanko in poglej, ali je na igli ostala kapljica mleka. Če je, imaš viden dokaz, da ni »krščen«.

— Milo traja dalj časa, ako prilepimo na njegovo spodnjo ploskev kos staniola. Tako se ne bo v posodici topilo.

— Če hočeš zabiti tenak žebelj tako, da se pri tem ne udariš po prstih, zabodi najprej žebelj skozi papir. Ko zabijaš žebelj, drži ga za papir.

Naš recept:**KREMA IZ SKUTE**

Tri četrta litra mleka, 1 vaniljev puding, 15 dkg skute, 15 dkg sladkorja, 3 jabolka, pest suhega sadja, malo limonine ali pomarančne lupinice.

Mleko zavremo, vanj podmetemo razmešani puding ter dodamo na koščke zrezanega sadja. Ko je vse zavrelo, dodamo sladkor, dišave in pretlačeno skuto; dobro zmešamo, zlijemo v skledo in ohladimo.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

Nogomet — V nedeljo je bila zadnja tekma za srednjeevropski pokal. Vojvodina je porazila madžarski Vasas z izidom 2:1, toda budimpeštanski igralci so vseeno osvojili dragocen pokal.

Plavanje — Ponovno je treba zabeležiti dva nova svetovna viška, in sicer 16-letne Den Haanove (2'51"3 na 200 m prsno) ter Američana Heinricha (5'15"6 na 400 m mešano).

Lahka atletika — Na mednarodnem tekmovanju v Kölnu sta Nemca Germar in Lauer postavila nove evropske viške, in sicer na 100 m (10"2) in 200 m (20"4) ter na 110 m ovire (13"7).

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

Vit je bil prepričan, da se bodo dali starši presenetiti. »Pojdi,« je odločno rekel, »dekleti sta gotovo že pripravljena.«

Res sta že bili opravljeni in čakali pred sobo.

»Na!« je Gabi porinila Adrijano k Mihui. »Kako ti je všeč? Obleko smo si sposodili iz materine omare«. Poln občudovanja je fant strmel v lepo temnolasko.

»Kje pa je gospoda?« je vprašal Vito. Mihael se je ponudil za oglednika. Oprezno je šel po stopnicah k terasi. Čez hip se je prismejnal nazaj, da »gospoda« mirno čaka in da je že opravljena v večerno obleko.

»Torej kar naprej!« je poveljevala Gabi: Hihitaje sta odšla para po stopnicah navzdol.

Hišni gospodar je na terasi že nemirno hodil gor in dol. Obstal je pred ženo in pripomnil: »Menim, da bi naju bili vsaj lahko obvestili, če že nameravajo čez noč ostati z doma.«

»Potrpljenje, potrpljenje« je prigovarjala Eda z lahno ironijo.

Iz očetove pisarne je zdaj resno prikorakal Mihael in šel naravnost k staršem. Slovesno se je priklonil: »Ljubi starši, ali bi bili tako prijazni in bi stopili v pisarno?«

Presenečena sta pogledala sina. »V pisarno? Kaj pa je tako uradnega?« je vprašala Eda.

Vljudno se je Mihael umaknil, da sta oče in mati šla mimo. Začudeno sta na pragu obstala. Gabi in Vito sta resno sedela na divanu in skušala zavzeti prav tako vzvišeno držo kot prejšnji večer starši. Adrijana je stala smehljaje se, a malce v zadregi, bolj zadaj.

Eda se je prva znašla.

»Vito! Gabi! Tu sta vendar!« Hotela jima je pohiteti naproti, toda Mihael jo je zadržal.

»Prosim, sedite!« je prijazno, a odločno ukazal staršem. Oče in mati sta ga ubogala. Mihael je spregovoril z največjo naravnostjo in skušal pri tem posnemati očetov glas: »Ljubi starši! Če smo se zbrali zvečer ob našem 21. rojstnem dnevu, ima to globok in resen vzrok.«

To pot pa ni bila Gabi, ki bi vzklikala. »Čujte, čujte!«, ampak oče, ki ga je prizor vedno bolj zanimal. Mihael je kar mežikal od zadovoljstva, ko je vse tako gladko potekalo. Prav tako kot sinoči. Toda brž se je spomnil položaja in je obraz ubral v resne gube.

»Gospodična Trnska — mislim Adrijano — sicer še ne priprava k naši družini, toda kar je treba tu povedati, velja zanjo — no, in tako dalje.« Ni šlo, kot se je pripravil.

(nadaljevanje)